

УДК 355. 53

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.01.84>

МОЖЛИВИЙ ПРОЕКТ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ ТА РОЗРОБКА КОНТЕНТУ МОДУЛЯ «ТАКТИЧНА ПІДГОТОВКА»: ЮРИДИЧНИЙ АСПЕКТ

Яфонкін А.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри правоохоронної діяльності
Навчально-науковий інститут економічної безпеки та митної справи
Державного податкового університету
ORCID: 0000-0001-9143-6122*

Зайцев Д.В.,

*кандидат військових наук, доцент
Військовий інститут Київського національного
університету імені Тараса Шевченка,
ORCID: 0000-0002-3784-5790*

Верламов О.М.,

*викладач, Військова академія (м. Одеса)
ORCID: 0000-0003-1175-9832*

Манжай О.В.,

*заступник начальника кафедри,
Військова академія (м. Одеса)
ORCID: 0000-0002-7942-8583*

Яфонкін А.О., Зайцев Д.В., Верламов О.М., Манжай О.В. Можливий проект дистанційного навчального курсу та розробка контенту модуля «Тактична підготовка»: юридичний аспект.

Розкриваються деякі технології створення проекту та контенту курсу модулю «Тактична підготовка» при дистанційному викладанні військових дисциплін.

Визначено роль впровадження деяких освітніх технологій при дистанційному навчанні в системі підготовки курсантів у вищих військових навчальних закладах та військово-навчальних підрозділах закладів вищої освіти, які займаються за програмою підготовки офіцерів запасу. Перелічені основні переваги та проблеми щодо розробки й впровадження в освітній процес технологій створення проекту будь-якого курсу при дистанційному викладанні військових дисциплін з урахуванням відсутності можливості практичного використання навчально-матеріальної бази, у тому числі озброєння та військової техніки.

Дистанційне навчання будується відповідно до тієї самої мети та змісту, що і очне навчання, але форми подачі матеріалу і форми взаємодії суб'єктів освітнього процесу між собою суттєво відрізняються. Дидактичні принципи організації

дистанційного навчання аналогічні очному навчанню, але специфічною є їх реалізація.

Визначені завдання курсу, об'єкт, предмет викладання, дослідження та вивчення.

Визначені деякі підходи вирішення проблем впровадження технологій дистанційного навчання при викладанні військових дисциплін: залежність розробки концепції дистанційної освіти за всіма розділами військової підготовки, в т.ч. вогневої підготовки; подальший розвиток і адаптація корпоративної мережі ЗВО; розробка, розміщення електронних підручників, посібників і навчально-методичних матеріалів на сайті ЗВО та створення бази даних дистанційної освіти; організація взаємодії між всіма учасниками освітнього процесу; створення єдиної корпоративної системи дистанційної освіти і єдиних методичних ресурсів в умовах воєнного стану; організація підготовки та підвищення кваліфікації викладачів і технічного персоналу в галузі інформаційних технологій подвійного призначення з врахуванням переходу у викладанні на стандарти НАТО.

Визначені компетентності та бажані результати навчання з третього розділу підготовки офіцерів запасу «Тактична та тактико-спеціальна підготовка».

Наведений варіант постановки завдань групи з розробки контенту та забезпечення курсу, на-

даний варіант оцінювання слухачів курсу, порядок його впровадження та оцінка ризику курсу.

Ключові слова: технології дистанційного навчання, дистанційний курс, риси дистанційного навчання, переваги та недоліки технологій подвійного призначення при викладанні військових дисциплін, контент та забезпеченість курсу, озброєння та військова техніка.

Yafonkin A.O., Zaitsev D.V., Verlamov O.M., Manzhai O.V. Possible project of distance learning course and content development of tactical training module: legal aspect.

Some technologies for creating the project and course content of the "Tactical training" module are revealed in remote teaching of military disciplines.

The role of the introduction of some educational technologies during distance learning in the system of training cadets in higher military educational institutions and military-educational units of higher education institutions engaged in the reserve officer training program is determined.

The main advantages and problems regarding the development and implementation of technologies for the creation of a project of any course in the remote teaching of military disciplines are listed, taking into account the absence of the possibility of practical use of the educational and material base, including weapons and military equipment.

Course tasks, object, subject of teaching, research and study are defined.

Some approaches to solving the problems of implementing distance learning technologies in the teaching of military disciplines are defined: the dependence of the development of the concept of distance education on all sections of military training, including fire training; further development and adaptation of the corporate network of institution of higher education; development, placement of electronic textbooks, manuals, and educational and methodological materials on the website of institution of higher education and creation of a distance education database; organization of interaction between all participants of the educational process; creation of a unified corporate system of distance education and uniform methodical resources in the conditions of martial law; organization of training and advanced training of teachers and technical personnel in the field of dual purpose information technologies, taking into account the transition to NATO standards in teaching.

Defined competencies and desired learning outcomes from the third section of reserve officer training "Tactical and tactical-special training".

Key words: instance learning technologies, distance course, features of distance learning, advantages and disadvantages of dual purpose technologies in teaching military disciplines, content and provision of the course, weapons and military equipment.

Постановка проблеми: Підготовка нової генерації офіцерів запасу тактичної ланки з творчим, нестандартним мисленням, спроможним чітко усвідомити завдання, оцінити обстановку, прийняти нестандартне рішення за ситуацією, що склалася, є потребою в комплектуванні Збройних сил в умовах сучасної війни. Реформування системи військової вищої освіти України в напрямку визнання курсанта та громадянина, який навчається за програмою підготовки офіцерів запасу центральною фігурою в освітньому процесі з одночасним розвитком його тактичної та вогневої грамотності є обґрунтованою необхідністю.

Необхідність у комплектуванні Збройних сил сучасними, навченими за новими стандартами та підходами офіцерами, передбачає перебудову процесу навчання (впровадження нових форм та способів), кінцевою метою якого має стати максимальне розкриття індивідуальних можливостей та саморозвиток особистості майбутніх офіцерів.

Це обумовлюється: По-перше, вимогами кваліфікаційних характеристик до кожної військово-облікової спеціальності, що передбачає визначений рівень знань та вмінь, основні з яких є знання: тактичних понять, визначень і термінів; основного озброєння та бойової техніки; основ сучасного загальновійськового бою (тактичних дій); основ управління підрозділами в ході бою; способів вивчення та оцінки місцевості, порядку орієнтування, спостереження; способів і послідовності обладнання одиночних окопів, бліндажів, перекритих щілин, порядок встановлення та подолання мінних загороджень; основних положень з організації бойового забезпечення підрозділів; озброєння і тактику дій противника та визначених вмінь, зокрема: дій у складі малих тактичних груп; в обладнанні окопів й укриттів для особового складу та озброєння і військової техніки, здійсненні їх маскування; орієнтування на місцевості та руху за азимутами; у веденні розвідки противника та місцевості, діяти на блокпості, КПВВ; під час засідки, рейдових, штурмових дій; вести службові переговори на засобах зв'язку; надавати першу медичну допомогу собі та ближньому, евакуювати поранених з поля бою; оформлювати бойові, графічні документи тощо.

По-друге, поетапним переходом на стандарти НАТО та їх використання у всіх елементах бойової підготовки, відмова від застарілих підходів у всіх складових повсякденної діяльності військ.

По-третє, великий обсяг нової (військового характеру) інформації для цивільної молоді, яку достатньо складно опанувати в початковий період навчання під час проведення всіх видів занять з модулів військових дисциплін та недостатньою особистою зацікавленістю в опануванні навчального матеріалу.

Тому, одним з актуальних напрямків покращення рівня теоретичних знань майбутніх офі-

церів є впровадження технологій розробки відповідних курсів при дистанційному викладанні військових дисциплін; визначення конкретних навчальних питань на самостійне вивчення (опрацювання), розробка тестових та графічних завдань різноманітного характеру, максимально наближених до сьогоденної обстановки на фронті в тактичній ланці за різними напрямками.

При дистанційній формі навчання фахівці з визначення проблем освітньої діяльності розроблення відповідних курсів (моделей) називають однією з пріоритетних освітніх систем в умовах воєнного стану. Актуальність проблеми дистанційного навчання полягає в тому, що результати суспільного процесу концентруються в інформаційно-освітніх сферах.

Дистанційна форма навчання дає можливість створення систем масового безперервного самонавчання, загального обміну інформацією. Саме ця система може найбільш адекватно і гнучко реагувати на потреби суспільства щодо підготовки високопрофесійних військових фахівців. Можна констатувати, що дистанційне навчання увійшло в ХХІ століття як найефективніша система підготовки і безперервної підтримки високого кваліфікаційного рівня фахівців всіх сфер та галузей, зокрема, офіцерів тактичного рівня з невеликим досвідом роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та постановка задачі. Останнім часом проблемі дистанційного навчання приділяється велика увага в науковій літературі. Дистанційна система навчання знаходиться у центрі уваги наукових кіл, і сучасні тенденції свідчать про подальшу активізацію досліджень у цій сфері. Так, теоретичними, методичними та методологічними проблемами дистанційного навчання займалися такі науковці, як І. Адамова [1], В. Кухаренко [2], С. Вітвицька [2], Д. Зайцев [3], І. Толок [4], А. Яфонкін [5], С. Ленков, Ю. Гунченко, С. Шворов, А. Петров, Ю. Стасєв [9], С. Сідченко, А. Веремчук [14], А. Гризо [8], І. Яфонкіна [9] та інші.

В роботах зазначених науковців розкриваються психолого-педагогічної компетентності визначеної категорії студентів (курсантів) при змішаному (очному та дистанційному) викладанні певних дисциплін та ефект, який досягнутий при симбіозі різних видів, форм, способів, методів проведення занять (вправ), аспекти організаційно-методичних підходів до побудови структури центрів дистанційного навчання в системі загальної військової освіти, побудова та використання систем дистанційного навчання з елементами штучного інтелекту, проведений аналіз понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти та технологій подвійного призначення при викладанні певних дисциплін, визначені структурно-організаційні підходи побудови системи дистанційного навчання в системі військової освіти, а також про-

блеми і перспективи дистанційного навчання у закладах вищої освіти України.

Метою статті є створення проекту та контенту курсу модулю «Тактична підготовка» при дистанційному викладанні військових дисциплін в системі підготовки курсантів, офіцерів запасу та їх впровадження в освітній процес військових закладів вищої освіти та військово-навчальних підрозділів ЗВО.

Виклад основного матеріалу. Дистанційне навчання – взаємодія педагога та студентів між собою на відстані, яка висвітлює всі притаманні навчальному процесу компоненти специфічними засобами Інтернет-технологій. Воно також передбачає інші засоби, методи, організаційні форми навчання, іншу форму взаємодії викладача і студента, студентів між собою. Дистанційне навчання – це дистанційний освітній процес з використанням дистанційного курсу [1-5, 9-10].

Разом із тим, система дистанційного навчання має такий компонентний склад: цілі, які обумовлені відповідними замовленням для всіх військово-облікових спеціальностей; зміст, передбачений діючими освітніми програмами для майбутніх офіцерів запасу; методи, організаційні форми та засоби навчання.

Дистанційна форма навчання при викладанні навчальних модулів дисципліни Військова підготовка обумовлена специфікою використовуваної технологічної основи (або тільки комп'ютерних телекомунікацій загального доступу на сайті МО України або комп'ютерних телекомунікацій у комплексі з методичними розробками, матеріалами лекцій, групових занять, презентаційним матеріалом, так званою кейс-технологією, яка в свою чергу дозволяє розіграти бойові епізоди, варіанти тактичних дій підрозділів, управління ними тощо).

Необхідно відмітити деякі підходи вирішення проблем впровадження технологій при дистанційному викладанні військових дисциплін у Військових навчальних закладах [3, 4, 5, 10, 14]: розробка концепції дистанційної освіти за всіма розділами військової підготовки; подальший розвиток і адаптація корпоративної мережі ЗВО, доведення пропускну здатності телекомунікаційного каналу (вихід в Internet) до мінімально необхідної, що відповідають вимогам забезпечення навчального процесу дистанційної освіти; розробка, розміщення електронних підручників і навчально-методичних матеріалів на сайтах військових навчальних закладів та закладів вищої освіти та створення бази даних дистанційної освіти; організація взаємодії між організаторами та розробниками й науково-педагогічними працівниками щодо наповнення дистанційного курсу навчально-методичними, наочними тощо матеріалами; пошук, придбання і впровадження існуючих розробок електронних підручників і навчально-методичних матеріалів в освітній процес; створення єдиної корпоративної системи дистанційної освіти і єдиних ресурсів;

організація підготовки та підвищення кваліфікації викладачів і технічного персоналу в галузі інформаційних технологій дистанційної освіти з врахуванням поетапного переходу у викладанні на стандарти НАТО; створення електронної бібліотеки, включення її в корпоративну мережу бібліотек регіону, забезпечення доступу до відкритих бібліотек мережі Internet; створення «Системи контролю дистанційного курсу» на одному з факультетів (кафедри), яка може займатися розробкою єдиних норм, стандартів, здійснювати методичне забезпечення, спрямоване на удосконалення освітнього процесу, а також проводити вибірковий контроль навчальних модулів.

Технічна проблема виникає в зв'язку з недостатністю технічних комунікаційних можливостей користувачів, частковою відсутністю Інтернет-доступу, відсутністю або дорожнечою офіційного програмного забезпечення, та частковою відсутністю персональних комп'ютерів у громадян, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, особливо тих, що переїхали або проживають у сільській місцевості та недостатня матеріально-технічна база аудиторного фонду із сучасною комп'ютерною технікою.

Для вирішення зазначених проблем пропонуємо на розгляд Проект та можливий контент курсу модулю «Тактична підготовка».

Термін навчання - 2 роки.

Усього навчального часу на курс Тактична підготовка - 150 год.

Виконавці: к.військ.н., доцент Дмитро ЗАЙЦЕВ викладач Олександр ВЕРЛАМОВ, заступник начальника кафедри Олег МАНЖАЙ.

Анотація. Завданням курсу є вивчення: основних тактичних понять, визначень, термінів, умовних позначень; загальної характеристики ЗС України; порядку дій солдата (відділення) в бою на техніці та у пішому порядку; обов'язків особового складу відділення; загальних положень основних видів бою (дій); змісту роботи командира підрозділу з підготовки (організації) бою (дій); змісту бойових завдань в ході бою (дій); порядку роботи командира при організації взаємодії, управління, бойове та логістичне забезпечення бою (дій) в сучасних умовах повномасштабної війни з Російською Федерацією.

Об'єктом вивчення курсу є загальновійськовий бій (дії) підрозділів тактичної ланки Сухопутних військ.

Предметом вивчення курсу є теоретичні та практичні основи підготовки, ведення, всебічного забезпечення загальновійськового бою (дій).

Курс включає чотири змістових модулі:

3.1.01 Збройні сили України та збройні сили провідних іноземних держав;

3.1.02 Основи загальновійськового бою. Дії солдата в бою та управління діями відділення в ході виконання бойових завдань;

3.1.03 Механізований взвод в основних видах бою (діях);

3.1.04 Основи застосування механізованої роти (батальйону).

Цільова аудиторія – студенти та громадяни України, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу (далі - громадяни).

Компетентності та результати навчання. В результаті вивчення курсу «Тактична підготовка» громадяни повинні:

знати: зміст основних тактичних понять, визначень і термінів; організаційно-штатну структуру частин та підрозділів СВ ЗСУ, основне озброєння та бойову техніку механізованого батальйону; організацію та особливості експлуатації ОВТ під час ведення бойових дій, тактику дій армій іноземних держав, детально – тактичні підрозділи СВ ЗС РФ, збройних формувань, що сформовані на тимчасово окупованих територіях, їх слабкі та сильні сторони; основи, характерні риси, вимоги, принципи сучасного загальновійськового бою (дій); основи управління підрозділами під час підготовки та в ході бою (дій); основи підготовки та ведення загальновійськового бою (дій); основи участі у стабілізаційних діях військ та виконанні інших, визначених законодавством України, завдань; порядок роботи командира при приведенні підрозділу у вищі ступені бойової готовності; основи організації бойової підготовки підрозділу; перелік та зміст документів, що веде командир підрозділу; основні положення з організації бойового забезпечення підрозділу;

вміти: у складі тактичних груп пересуватися на місцевості в пішому порядку і з використанням озброєння та техніки враховуючи особливості ведення бойових дій, долати загородження, перешкоди й зони зараження, підтримувати вогнем один одного, розпізнавати своїх і чужих, вчасно виявляти та уражати противника першим пострілом, вести вогонь по літаках, вертольотах, безпілотних літаючих апаратів та інших повітряних цілях, що діють на малих висотах, зі стрілецької зброї; організувати пересування, розташування підрозділу та його охорону під час руху та на місці; організувати та управляти діями підрозділу під час зайняття позицій, районів, опорних пунктів, рубежів; організувати бойові дії підрозділів; організувати взаємодію та забезпечення бою (дій), діяти у складі спостережного поста, на блокпосту, КПП (КПВВ); користуватись медичною аптечкою та надавати першу медичну допомогу собі та ближньому, евакуювати поранених з поля бою; управляти підрозділами (тактичними групами) в різних видах бою (діях); оформлювати робочу карту офіцера; оформлювати план-конспект проведення заняття з бойової підготовки; не боятись брати відповідальність на себе за прийняте рішення в складних умовах сучасного бою.

В результаті отриманих знань, умінь і практичних навичок з курсу «Тактична підготовка» громадяни, які проходять військову підготовку, повинні володіти наступними професійними компетентностями КВП-1, КВП-2, КВП-3, КВП-4,

КВП-5, КВП-6, КВП-7, КВП-8, КВП-9, КВП-10 та отримати результати навчання РНЗП-1, РНЗП-2, РНЗП-3, РНЗП-4, РНЗП-5, РНЗП-6, РНЗП-7, РНЗП-8, РНЗП-9, РНЗП-10.

Структура курсу та його зміст

Шифр та найменування змістових модулів	Всього годин	З них		Звітність
		під керівн. НПП	с а м о с т робота	
Модуль 3.1 Тактична підготовка	150	76	74	
Змістовий модуль 3.1.01. Збройні сили України та збройні сили провідних іноземних держав	5	10	5	
Змістовий модуль 3.1.02. Основи загальновійськового бою. Дії солдата в бою та управління діями відділення в ході виконання бойових завдань	0	14	16	МК
Змістовий модуль 3.1.03. Механізований взвод в основних видах бою (діях)	90	44	46	МК
Змістовий модуль 3.1.04. Основи застосування механізованої роти (батальйону)	5	8	7	Залік
Всього за курс	50	76	74	

Зміст. Тактика як складова частина воєнного мистецтва. Основні тактичні поняття, визначення та терміни. Основні умовні позначення, що застосовуються у бойових документах. Загальна характеристика ЗС України. Види ЗС України, їх склад та призначення. Загальна характеристика збройних сил армій провідних країн світу. Визначення, характерні риси і принципи сучасного загальновійськового бою. Сутність і види сучасного загальновійськового бою. Їх стисла характеристика.

Робота командира взводу (відділення, танка) з підготовки бою. Підготовка бою. Організація бою, як основа підготовки бою. Управління у ході ведення бою.

Організаційна структура, озброєння і військова техніка підрозділів СВ ЗСУ. Організаційна структура, озброєння і бойова техніка механізованого батальйону на бойових машинах піхоти (БМП).

Обов'язки командира відділення, водія (механіка-водія), навідника-оператора, кулеметника, гранатометника, стрільця і снайпера. Розміщення відділення в БМП. Розміщення боєприпасів, засобів зв'язку, інженерних та хімічних засобів.

Вибір вогневої позиції і обладнання окопу на позиції відділення. Підготовка і ведення вогню по противнику. Дії під час вогневої підготовки та під час відбиття атаки противника. Допомога пораненому.

Підготовка до атаки. Рух в атаці та подолання загороджень по проході. Атака переднього краю противника, знищення його вогнем стрілецької зброї і гранатою. Подолання ділянки місцевості забрудненої отруйною речовиною.

Взвод в оборонному бою. Опорний пункт взводу. Підготовка та ведення оборонного бою взводу.

Дії взводу з початком вогневої підготовки атаки противника, атаки танків і піхоти противника. Дії взводу, призначеного в бойову охорону, бронегрупу та вогневу засідку. Дії взводу під час виходу із бою та відході, бою в оточенні та в особливих умовах.

Тактичний повітряний (морський) десант. Загальні положення застосування тактичного повітряного (морського) десанту. Підготовка взводу до дій у тактичному повітряному (морському) десанті. Десантування і ведення бойових дій взводом.

Дії взводу при посиленні (охороні) державного кордону. Дії взводу при ізоляції кризового району, проти диверсійної боротьби та охорони (оборони) важливих об'єктів і комунікацій. Дії взводу при підтримці безпеки на маршрутах руху колон, виконанні режимних заходів та під час надання гуманітарної допомоги населенню.

Взвод у наступальному бою. Способи переходу взводу в наступ. Бойовий порядок і завдання взводу в наступальному бою. Підготовка та ведення взводом наступального бою. Постановка бойових завдань підлеглим. Підготовка та ведення наступального бою взводу в особливих умовах. Взвод в штурмовій групі. Взвод при форсуванні водної перешкоди.

Механізований взвод на марші. Організація маршу. Робота командира взводу під час здійснення маршу. Дії дозорного відділення (танка) на марші. Дії взводу в якості похідної охорони. Дії взводу під час перевезення.

Взвод під час розташування на місці. Загальні положення розташування на місці. Взвод у сторожовій заставі. Відділення (танк) у сторожовому посту.

Робота командира взводу при приведенні під-розділу у вищі ступені бойової готовності. Визначення бойової та мобілізаційної готовності. Порядок дій особового складу взводу при приведенні підрозділу у вищі ступені бойової готовності.

Механізована рота (батальйон) в основних видах бою. Порядок і зміст роботи командира

роти (батальйону) після отримання бойового завдання на бій. Місце мр у бойовому порядку батальйону. Передбойовий та бойовий порядки, завдання роти в бою.

Група з розробки контенту (група забезпечення курсу)

Роль	Завдання
Керівник проекту – доцент Дмитро Зайцев. Координатор з досліджень та розроблення курсу – доцент Дмитро Зайцев	Керує виконанням курсу, його наповненням та оновленням. Готує та організовує процес дослідження та розроблення курсу. Забезпечує науково-педагогічних працівників найсвіжішою інформацією про інструменти он лайн навчання та приклади їх використання.
Експерт зі змісту та предметної області ЗМ 3.1.01-04. ЗС України та збройні сили провідних іноземних держав – доцент Анатолій Яфонкін, доцент Олег Манжай (і розписуються всі змістові модулі та їх розробники)	Експерт пише зміст курсу. Переглядає навчальні матеріали курсу на предмет точності, достовірності, актуальності, вносить правки, доповнення, коригування, враховує бойовий досвід.
Педагогічний дизайнер – викладач Олександр Верламов	Забезпечує використання оптимальних методів і технологій навчання у процесі розробки контенту. Допмагає при розгляді стратегії оцінювання та засобів для подачі матеріалу. Розробляє дизайн візуальних матеріалів та сценарій курсу.
Редактор (контролюючий орган) – професор Сергій Глухов	Використовуючи творчий підхід, вичитує та редагує матеріали з огляду на граматику, вимоги, наявність посилань на використані джерела і дотримання вимог законодавства у сфері авторського права
Розробник мультимедіа – заступник завідувача кафедри бронетанкової техніки Олег Манжай	Розробляє мультимедійні елементи (наприклад, аудіо, відео, 2D/3D анімації та симуляції) відповідно до наданого педагогічним дизайнером сценарієм курсу.

Методи навчання. Зміст курсу вивчається на лекційних, групових, семінарських, практичних заняттях, групових вправах, тактико-стройових заняттях. Вивчення основних положень підготовки та ведення загальновійськового бою (дій), вивчення умовних знаків, які вживаються в збройних силах країн – членів НАТО для нанесення тактичної обстановки, набуття практичних навичок щодо роботи з робочою картою командира здійснювати під час лекцій в обладнаних класах з використанням наочного, презентаційного матеріалу, навчальних фільмів.

На групових заняттях детально вивчати статті Бойового статуту механізованих і танкових військ Сухопутних військ, порядок відпрацювання нормативів з одиночної підготовки та під час проведення етапів бойового залагодження підрозділів тактичної ланки. Завершувати групові заняття вирішенням різного роду завдань, проблемних ситуацій, які дозволяють закріпити отриманні знання.

На групових вправах працювати на посадах визначених керівником заняття. Оцінювати обстановку, приймати обґрунтовані рішення (надавати пропозиції для прийняття рішення), ставити бойові завдання, проводити рекогносцирування та управляти діями підлеглих в ході бою (дій).

На семінарських заняттях організовувати дискусії навколо визначеної тематики, шукати опти-

мальні підходи до вирішення проблемних питань, робити опитування громадян.

Під час практичних занять максимально використовувати наявну навчально-матеріальну базу, тренувати особовий склад в виконанні тактичних прийомів та нормативів Збірника нормативів для підрозділів Сухопутних військ.

Під час проведення навчального збору з громадянами випускного курсу провести залагодження підрозділу в складі навчальної роти та виконати вправу навчальних та початкових стрільб згідно Програми навчального збору та діючого Курсу стрільб.

Навчальний матеріал, що не потребує особливих пояснень викладача, громадяни вивчають самостійно.

Основні методи, що плануються використовувати під час вивчення курсу «Тактична підготовка»:

1. Метод навчання за допомогою взаємодії слухача з освітніми ресурсами при мінімальній участі викладача і громадян (самонавчання). Для розвитку цього методу характерний мультимедійний підхід, коли за допомогою різноманітних засобів створюються освітні ресурси: друковані, аудіо-, відеоматеріали та навчальні матеріали, що надходять з комп'ютерних мереж за допомогою Платформи VIKHY, Moodle, Zoom;

2. Метод індивідуалізованого викладання і навчання, для якого характерні взаємини одного громадянина з викладачем або одного громадянина з іншим громадянином (навчання «один до одного»). Ці методи реалізуються в дистанційній освіті в основному за допомогою таких технологій, як телефон (Signal, Skype, Whats Upp), звичайна та електронна пошти навчальних груп.

3. Метод, в основі якого лежить надання громадянам навчального матеріалу викладачем чи експертом, при якому громадяни не відіграють активної ролі у комунікації (навчання «один до всіх»). Цей метод притаманний традиційній освітній системі, одержує новий розвиток на базі сучасних інформаційних технологій.

4. Метод, при якому характерна активна взаємодія між всіма учасниками навчального процесу (навчання «50 на 50»). Розвиток цього методу пов'язаний з проведенням групових вправ (для позначення своїх підрозділів та противника), дискусій, конференцій, круглих столів.

Контент. Дидактичний апарат курсу «Тактична підготовка» утворюють:

- апарат подання навчальної інформації (текст, презентації, тактичні знаки, символи, позначення за стандартами НАТО, рисунки, фотографії бойових позицій, бойової техніки, озброєння, відео тактичних дій підрозділів тощо);

- апарат орієнтування (зміст курсу, передмова, розклад занять, звітність, висновки, покажчики, словники, скорочення, таблиці, схеми дій за стандартами НАТО);

- апарат засвоєння (приклади обрахунку бойових можливостей тактичних підрозділів, розв'язання тактичних завдань, узагальнюючі таблиці та схеми, завдання для самостійної підготовки тощо);

- апарат обробки навчальної інформації: система інструментів навчальної діяльності, які дозволяють громадянину здійснювати компонування об'єктів щодо нанесення тактичної обстановки на робочі карти командира, плани, схеми.

Система оцінювання. Поточний контроль здійснюється у формі письмового модульного контролю, який проводити в кінці кожного навчального семестру. Підсумковий контроль проводиться під час складання екзамену з військової підготовки всіх військово-облікових спеціальностей.

Оцінювання слухачами ефективності курсу проводиться під час навчального збору (перший тиждень) у вигляді анонімного опитування з заповненням відповідних опитувальників.

Зворотній зв'язок від громадян здійснюється у Форумах для обговорення проблемних питань після кожного заняття. Тьютор групи – Дмитро Зайцев.

login для листування – Zaitsev, тел.: (093) 444-55-99, email: org@ukr.net

Впровадження курсу. Здійснено на платформі Військового Інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Адміністрування громадян здійснюватиметься кураторами навчальних взводів після їх зарахування для навчання на факультеті післядипломної освіти.

Відповідальний за редагування (оновлення) матеріалів з курсу «Тактична підготовка» – доцент Антон Морозов.

Оцінка ризику курсу. У разі неможливості проведення занять згідно розкладу (відсутність світла, інтернету, повітряна тривога тощо), порушень функціонування програмного забезпечення або технічних проблем матеріал за пройденою тематикою вивчити самостійно, за можливості зробити (відпрацювати навчальні питання, тестові завдання тощо) самостійно. Питання, що виникають записувати та надсилати після появи технічної можливості тьютору або телефонувати йому на мобільний телефон у робочий час.

Проект дистанційного курсу зі всіх навчальних модулів (дисциплін) повинен бути обговорений, схвалений на засіданні кафедри та проведений відповідним протоколом.

Висновок. При створенні проекту та контенту курсу модулю «Тактична підготовка» при дистанційному викладанні військових дисциплін необхідно врахувати: необхідність створення сховищ (баз даних) з відповідних модулів навчання навчальної дисципліни на єдиній платформі; подальше впровадження та використання понятійного апарату дистанційних курсів; розуміння, що взаємодія між викладачами кафедр, курсантом та майбутнім офіцером запасу здійснюється в різний час та в різних місцях; пошук принципів побудови, структури та функціональності мережі ресурсного центру дистанційної навчання на базі військових закладів вищої освіти; формування таких компетенцій як: комунікативні (безпосереднє спілкування і за допомогою інформаційних засобів), інформаційні (пошук інформації з різних джерел та можливість її опанування), самоосвіту.

Переваги та проблеми впровадження розроблених та впроваджених курсів в статті визначені далеко не в повний їх мірі. Кожен з розглянутих пунктів курсу, і тим більше методи їх вирішення, вимагають глибокого і всебічного вивчення та можуть бути основою подальшого дослідження технологій дистанційному навчанні курсантів та майбутніх офіцерів запасу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Адамова І, Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасні погляди на переваги та проблеми. *Збірник наукових праць Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка*. 2012. Вип. 10. С. 3-6.

2. Кухаренко В.М. Теорія і практика змішаного навчання. *Монографія*. Харків: НТУ «ХПІ», 2016. 281 с.
3. Зайцев Д.В., Толлок І.В., Швалючинський В.В. Впровадження деяких технологій подвійного призначення при дистанційному викладанні військових дисциплін: переваги та проблеми. *Збірник наукових праць Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. К.: ВІКНУ. 2020. № 67. С. 54-61.
4. Толлок І.В. Методика проведення експериментального дослідження розвитку психолого-педагогічної компетентності майбутніх магістрів військового управління в системі післядипломної освіти. *Вісник Національного університету оборони України*. 2012. Вип.6 (31). С. 175-178.
5. Яфонкін А.О. Фаховий курс тактичного рівня L-1С- з підготовки спеціалістів по експлуатації озброєння та бронетанкової техніки. *Збірник наукових праць Військової академії* (м. Одеса). 2022. Вип. 1 (17). С. 204-210.
6. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. К.: 2007. 144 с.
7. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібн.. К.: «Академвидав». 2006. 352 с.
8. Гризо А.А. Впровадження дистанційної форми навчання у навчально-виховний процес при викладанні професійно-орієнтованих дисциплін. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил*. Х.: ХУПС, 2006. Вип. 6 (12). С. 124-127.
9. Яфонкіна І.П. Актуальні проблеми правового регулювання освіти в Україні. *Держава і право*. 2011. Вип. 54. С. 676-681.
10. Стасєв Ю.В. Організаційно-методичні підходи до побудови структури центру дистанційного навчання в системі військової освіти. Навчально-виховний процес: методика, досвід, проблеми. *Науково-методичний збірник*. Х. : ХУПС, 2006. № 4 (102). С. 4-19.
11. Побудова та використання систем дистанційного навчання з елементами штучного інтелекту: *монографія* / С.В. Ленков, С.В. Гахович, Ю.О. Гунченко, В.Є. Лукін, С.А. Шворов. Одеса : Вид-во ВМВ. 2013. 324 с.
12. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навчальний. І міжн. наук.-практич. конф. Проблеми впровадження дистанційного навчання в освітньому процесі вищих військових навчальних закладів та можливі шляхи їх вирішення посібник / В.М. Кухаренко, Т.О. Олейник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротинко / за ред. В. М. Кухаренка. Харків : ХНТУ "ХПІ". "Торсінг". 2021. 320 с.
13. Іванюк І.В. Формування понятійно-термінологічного апарату з питань розвитку дистанційної освіти. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/750.pdf>
14. Сідченко С.О. Структурно-організаційні підходи побудови системи дистанційного навчання в системі військової освіти. Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки: *Збірник наукових праць*. Київ – Запоріжжя. 2016. Вип. 37. С. 453-460.
15. Веремчук А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання у ВНЗ. Проблеми підготовки сучасного вчителя. *Збірник наукових праць*. Умань. 2018. № 7. 319-325.